

Splošno se pa lahko reče, da so bila predavanja bolj za one, ki mislijo napraviti oddajno postajo, kakor za one, ki se zanimajo za šolski radio, za one, ki hočejo organizirati dober sprejem. Ne more vendar nihče zahtevati, da se poslušalci nauče v dveh dneh vse teorije o elektriki in pri tem še proučiti stvarino o dobrem sprejemu.

Praktično najkoristnejši je bil predvaja ni film o tehniki radia in o napakah pri sprejemanju. Ta je v resnici poučil o teoriji in svetoval za prakso. Prav tako so bile jako

poučne ekskurzije v brnsko oddajno postajo in v atelje „Radiojournala“, ki so nadomestile mnogo suhoparnih predavanj. Zadnje ure tečaja so bile na razpolago učitelju, tajniku zbora za šolski radio v Pragi, ki je z lepimi besedami orisal pomen šolskega radia. Seznanil je slušatelje tudi s programom šolskega radia za ČS republiko, opozoril na težkoče, s katerimi se šolski radio mnogokrat srečava in pazljivo poslušal ter zabeleževal želje in nasvete udeležencev, po katerih naj bi se odsek za šolski radio ravnal.

## Splošne vesti.

### ZNIZANJE ČLANARINE.

Brez dvoma je štednja dobro in učinkovito zdravilo današnjih prišlek, toda to zdravilo moramo rabiti smoteno in v pravi meri, če hočemo, da nam bo koristilo. Pretirana in nepravilna štednja nam lahko več škodi kakor koristi.

S pravilno štednjo omejujemo prekomerne izdatke, ki jih lahko ali vsaj brez škode opustimo. Štednja, ki omejuje nujne in neobhodno potrebne naprave, ki ovira redno poslovanje in obratovanje, zadržuje obtoke dobrin, kar lahko povzroči še težje stanje. Ako gre štednja pri posamezniku preko najnujnejših potreb, ni to več štednja, ampak stradanje. Stradanje pa slabi organizem, mu jemlje moč in voljo za dobrotno uveljavljanje. Kakor se godi z živim organizmom, prav tako je v ustanovah in organizacijah.

Po zadnjem znižanju službenih prejemkov je marsikateri državni namestnik, posebnost, ki je oblagodajen za družino, prav posebno občutil trdoto besede štednja. Omejiti je moral vse količike mogoče izdatke, da bo mogel vzdržati v svojem gospodarstvu ravnotežje in ne zaide v dolgove, iz katerih je danes povratek nemogoč.

Ni nas presenetilo, ko smo čitali v društvenih poročilih predloge, naj se zniža naša organizacijska članarina, češ, da je previsoka in za člane pri obstoječih prilikah nezmagljiva. Spričlo položaja se nismo čudili takim sklepom, jih nismo precejevali, pa tudi ne podcenjevali. Da je položaj težak, da mnoge naše tovariše in tovarišice, posebno družinske očete in matere more skrb, je na dlani. Ako tak tovariš ali tovarišica potoži o članarini, kdo naj mu zameri. Prav ti tega ne store, ker se dobro zavedajo, da je organizacijski davek nujna potreba in na bogate obresti naložen kapital. Pogostokrat priporočajo in predlagajo štednjo v organizacijskih zadevah oni, ki žive udobno, ne čutijo potrebe po skupnosti in so morda prav zato njihove vezi do skupne organizacije dokaj rahle. Zavednemu in stanovske discipline prežetemu članu članarina ni previsoka. Po drobcih jo premaga, sproti jo plačuje, ker mu tako narekuje stanovska zavest in prepričanje, da je edino organizacija dvignila stan na današnjo stopnjo. Ve, da še ni na višku, zato treba organizaciji pomoči, da doseže v polni meri svoje cilje in izpolni naše želje.

Pa poglejmo predlagano štednjo nekoliko bližje.

Z našo članarino je zvezana naročnina na »Popotnika« in »Učiteljskega Tovariša«. Nekateri predlagajo ukinitve prvega, drugi omejitve slednjega. Ako ustrežemo tem željam in predlogom, podvezemo žile duhovnemu življenju v organizaciji in ostanemo zgolj kruhoborci. To bi za današnje dni sicer ne

bil neodpušljivi greh, pa mi se moramo zavesti, da ne živimo samo danes, samo sebi, da smo odgovorni za svoje delo in nedelo naši bodoči generaciji. Lahko je razdreti, kar je bilo s trdom sežidano, težko bo kedaj ustanoviti, kar smo enkrat podrl.

Razpravljali smo že o tem vprašanju. Imamo poleg organizacijskega pedagoškega glasila tudi ustanove, ki se bavijo z vzgojnimi in pedagoškimi vprašanji. Mislim na »Slovensko Šolsko Matico« in na »Pedagoško centralo«. Obe ustanovi sta sicer izven organizacijskega telesa, živita pa skoraj izključno od učiteljskih prispevkov. Ni tedaj nemogoče, da bi se iz teh korporacij in s pomočjo »Popotnika« ne dalo ustanoviti »Pedagoške matice«, ki bi bila vsemu učitelstvu, od osnovne šole do univerze, pri reševanju vzgojnih vprašanj, kar je »Mladinska Matica« naša deci. To vprašanje moramo rešiti v veliko korist nas vseh in tudi v razbremenitev organizacijskega davka, treba je le malo dobre volje pri onih, ki imajo odločati. Dokler pa tega ne uresničimo, ne moremo pogrešati lastnega pedagoškega glasila. To bi bil korak nazaj, česar zaveden član ne bo storil. Za one, ki pedagoškega glasila ne čitajo, je seveda stvar drugačna. Ti bodo ostali pri svojem sklepu in zahtevali ukinitve v svrhu znižanja članarine. Imajo z a s e tudi prav?

Omejitve izhajanja »Učiteljskega Tovariša« je bila že v razpravi na lanskim skupščini. Že prej pa se je velika večina naših društev odločilo izjaviti, naj ostane organizacijsko glasilo tednik, kakor je bil do sedaj.

Pa če se odločimo za to, da izhajaja »Učiteljski Tovariš« na vsakih deset dni, ne bomo s tem dosti, ali pa prav nič na boljše, ker bomo istočasno utrpeli precejšnjo izgubo na inseratih, ki so pretežen pomoček za vzdrževanje ravnotežja v organizacijskem gospodarstvu in proračunu. Ako odpadejo ti dodatki, bomo morali iskati novih virov za uravnoteženje proračuna, ki jih najdemo edino lahko z zvišanjem članarine.

O znižanju honorarjev moremo govoriti, ako mislimo, da so previsoki. To pa je treba na skupščini odločno povedati in tudi pokazati, komu in koliko naj se zniža. Bolj pošteno je to, kot razna namigavanja po društvih in iznašanja neresničnih podatkov. Tudi demagogija v tem pogledu se bo ubila sama!

Moremo tudi znižati, boljše zmanjšati izdatke za pisarniško osebje in upravne stroške. S temi znižanji pa moramo istočasno omejiti dosedanje intenzivno delo v organizaciji. Če pa je ta omejitev v najtežjih časih, ko je treba delati z vso intenzivnostjo na vseh koncih in krajih, umestna, da ne rečemo pametna, je pa vprašanje, o katerem more odločati le oni, ki ima globok vpogled v organizacijsko delo in današnji položaj.

Kolikor poznamo današnje delavce pri organizaciji, vemo, da ni njih cilj nagrada. Ako bi to bilo, bi že davno ne bilo nobenega več blizu, ker bi za tako delo dobili drugje boljše honorar.

Pa recimo, da pristopimo k predlagani štednji — znižanju članarine. Ni nemogoče. Morda dosežemo znižanje organizacijske davka za kak dinar mesečno. Če dobro privijemo tudi poldrug dinar, morda celo dva, ako gremo do skrajnosti.

Vprašamo: Kaj bo s tem pomagano posamezniku? Koliko škodo bo trpela celokupnost, o tem pa naj razmišljajo oni, ki smatrajo, da je prekomerna in nepreudarna štednja organizaciji potrebna! Vprašati se pa moramo pri tem tudi o tem, ali smo enako postopali tudi napram drugim društvom in zakaj skušamo izpodžgati in oslabilati najprej ono, kar nam je še v današnjih časih edino sredstvo, ki ga imamo v obrambi svojega stanu in ki nas edino skuša dvigniti in vzdržati, da ne razplogajo časi z našim stanom tako, kakor bi lahko, ako bi ne imeli nikogar, ki bi nas ščitil in branil ter se boril za nas!

### ZATVORITEV RAZREDOV

z manjšim številom otrok kakor jih predpisuje člen 51. zakona o narodnih šolah.

Minister prosvete je s svojim odlokom z dne 17. maja 1932, O. N. Br. 37105 odredil glede zatvoritve razredov, ki nimajo po členu 51. zakona o narodnih šolah doseženega števila otrok nastopno:

»Primitio sam da neke Kraljevske banške uprave primenjjuči § 51. zakona o narodnih šolah ne vode dovoljno računa o interesima škole niti se obziraju na budetom određeni broj učiteljskih mesta, te su u mnogim gradovima i drugim mestima sa povoljnijim prilikama za život otvorile po osnovnim školama odeljenja sa 25 do 30 učenika samo zato da bi se zadovoljile želje i interesi pojedinih učitelja da se zaposle u tim školama, dok su u velikom broju sela ostale škole bez učitelja cele školske godine ili su u njima radili pojedini nastavnici sa 100 in više učenika.

Da bi se ova štetna praksa prekinula u korist celokupnog narodnog prosvetovanja, jer i u buduću zbog sve većeg broja učenika neće biti dovoljno učitelja

#### narednjem:

da se u osnovnim školama sa dva i više odeljenja zatvore sva odeljenja koja nemaju maksimalan broj učenika, koji predviđa § 51. Zakona o narodnim školama i da se takva odeljenja ne smeju više otvarati. Isto tako, ako se u toku školske godine u nekom odeljenju smanji broj učenika ispod predviđenog maksimuma, odeljenje će se odmah zatvoriti.

Učitelji, koji zbog ovoga ostanu nezaposleni, podneće redovnim putem molbe za premeštaj, a one, koji to ne učine, nadležni organi predložice za premeštaj po potrebi službe

Kraljevske banške uprave preduzeće potrebne mere da se ovo naređenje u svemu izvrši i buduću po njemu postupaju, a prema odgovornim organima, koji se o njega ogreše, postupicu strogo po zakonu.

Po citirani odredbi ministristva prosvete je ukiniti na dvorazrednicah in večrazrednicah razrede, ki ne dosežajo po čl. 51. zakona o narodnih šolah predpisanega števila otrok. Citirani član zakona pa določa, da razred z enim oddelkom, t. j. eno šolsko leto, ne sme

praviloma imeti nad 50 učencev, a razred z več oddelki, to je: z več šolskimi leti, ne nad 40 učencev.

Odlok ministra prosvete bi bilo tolmačiti tako, da se ukinejo razredi z enim šolskim letom, v katerih ne presega število otrok od 25—30, odpade pa ukinitve razredov z več oddelki, kajti določitev v zakonu je maksimirana glede števila učencev z ozirom na težje in napornije delo z več oddelki. Da je v praksi stremeti za znižanjem maksima v razredih z več oddelki, sledi tudi iz člena 17. zakona o narodnih šolah, ki določa ustanovitev enorazrednice s 30 šolobveznimi otroki.

Na šolah, kjer razred z enim šolskim letom (to je na višje organiziranih šolah), ne bo štel nad 30 otrok, bi bilo postopati po ministrijski odredbi. Pri tem pa bo upoštevati pri združevanju razredov z enim šolskim letom v razredu z dvema šolskima letoma, da se ne prekorači v zakonu določenega maksimuma 40 učencev. Tam pa, kjer naj se združijo razredi istega šolskega leta, t. j. vzporednice, bo treba upoštevati tudi določila § 51. zakona o narodnih šolah (50 učencev) poleg tega pa še določila zakona o zdravstveni zaščiti dece, z dne 30. avg. 1930, ki določa v čl. 14. al. 2. sledeče: Učilnica, največ za 50 učencev, mora imeti 5 m<sup>2</sup> prostora za vsakega učenca s tem, da ne sme biti daljša od 9 m niti širša od 7 m, višine pa najmanj 4 m.

Iz navedenega sledi, da bo treba pri izvajanju uredbe ministristva prosvete upoštevati zadevna določila zakona o narodnih šolah in zakona o zdravstveni zaščiti učencev.

— Vlaganje prošnje za premostitve neposredno ministristvu prosvete ni dopustno. Kraljevska banska uprava je objavila nastopni odlok: Vključ ponovnim prepovedim po ministristvskih odlokih O. N. Br. 87521/1930 (tuur. IV. No. 22295 z dne 10. decembra 1930), O. N. Br. 87571/1931 (tuur. IV. No. 17657/1 z dne 9. dec. 1931) ter O. N. Br. 4634/1932 (tuur. IV. No. 2473/1 z dne 4. februarja 1932) se dogaja, da se učitelji(-ce) še vedno obračajo s svojimi vlogami (zlasti prošnjami za premostitev) neposredno do ministristva prosvete. — Proti krivicem se bo v bodoče uvedlo disciplinsko postopanje.

Vsi zavedni in disciplinirani učitelji iskreno pozdravljamo ta prepotrebni odlok in le želimo, da ga oblasti izvajajo proti kršilecem z vso doslednostjo, kar bo Udruženje vedno podpiralo, pa naj so direktno ali indirektno prizadeti. Še občutljivejša naj zadene one, ki skušajo doseči ugodnosti po raznih ovinkih in se v ta namen poslužujejo vsemogočih posredovanj raznih osebnosti. Učitelstvo prizna za edino pravilno pot to, da se obravnava le one prošnje, ki so vložene po redni službeni poti. O rešitvi teh naj pa odločajo le odgovorne upravne oblasti na osnovi zakonitih predpisov.

— Omejitev podpor iz banovinskih sredstev. Kr. banska uprava objavlja: Pri sestavi banovinskega proračuna za leto 1932/1933 je kr. banska uprava upoštevala izredne gospodarske razmere in proračun izdatkov prilagodila dohodkom, ki jih je bilo v teku proračunskega leta pričakovati. Odprava banovinske trošarine na vino in žganje v času, ko je novi proračun že bil v veljavi, in pa splošno, sedanje gospodarsko stanje, ima za posledico, da banovinski dohodki zaostajajo za proračunskimi zneski. To dejstvo je vzrok, da kraljevska banska uprava ne bo mogla v celoti izvrševati načrtanega programa in zlasti ne more podeljevati podpor v obsegu, kot je v

## Vse muzikalije se dobe v knjigarni Učiteljske tiskarne. Prospekte raznih edicij pošilja na zahtevo brezplačno.

## LISTEK

### Gospodarsko premišljevanje.

Pred nekaj tedni mi je rekel velezaslužni kmetijski strokovnjak, da je kmetijske krize krivo tudi to, da naš kmetijski gospodar vse preveč dela z motiko in vilami pa premalo s svinčnikom. Imel je prav, kajti večina naših posestnikov premalo računa, premalo primerja izkupiček s stroški, tako da tudi oni, ki bi hoteli umno gospodariti tega ne morejo, ker jim večina brezbriznežev narekuje prodajno in nakupno ceno; k temu pa še pride javnost, ki meni, da sme pač uradnik, delavec, industrijalec, obrtnik zahtevati plačilo za svoje delo, da pa more biti kmet zadovoljen s tem, kar dobi, ne glede na to, da je tudi on vložil v svoje gospodarstvo kapital, da dela od zore po zvezo v noč, da trpi sam ves riziko vremenskih in drugih neugod.

To stašče javnosti se je pač prejasno izkazalo lani o priliki mesarskih procesov. Cene živini so padale in padale, meso pa je ostalo vedno enako drago, dokler se ni zganihla oblast ter tirala mesarje pred sodišče. Vsa javnost je bila razburjena, kajti postavljeno je bilo pač vprašanje, kdo naj ima koristi od padca živinskih cen ali mesar ali konzument; to pa je bilo vsem jasno, da mora kmet izgubiti pri živini; o tem ni bilo vredno niti razmišljati. — Kakor pri mesu tako je bilo tudi pri vinu, pri hmelju in drugod. Kaj zato, če cene padajo pod produkcijske stroške, kmet naj bo zadovoljen, da sploh kaj dobi, saj ni treba, da se tudi njemu amortizirajo investicije, saj njega delo nič ne stane, naj bo zadovoljen, da ima zagotovljeno prehrano, pa čeprav še tako skromno prehrano. Kako drugače računati javnost z investicijami kakega obrata in z delom navadnega delavca! Kriv pa si je tega kmet sam, predvsem naš kmet,

ki se ne zaveda, da je njegovo delo najmanj toliko vredno, ko delo vsakega drugega delavca, da je njegovo gospodarstvo ravno toliko vredno ko vsaka obrt.

Pa si pogledimo, koliko ceni kmet svojo posest. Res je, hvala Bogu, da je tako, so kmetje, ki komaj žive v svoji skromnosti, pa bi svoje zemlje ne prodali za noben denar. Če jo pa prodajajo, vidimo, da se prodaja en hektar nekako za 10.000.— Din, torej en kvadratni meter za en dinar. Bože mili! Grem v kavarno, popijem črno kavo in plačam toliko kakor za štiri kvadratne metre plodne zemlje! Pride vesela družba, zloži za šefan vina v predmetni krčmi in plača zanj dvajset kvadratnih metrov sveta!

Vino, to je seveda še posebno poglavje! Neprenehoma tarnamo, da nima cene. Pa ga znamo ceniti mi? Naša vina so večinoma težka, močna vina. Telo dobi od njih posebno moč, dokler jih uživamo v pravi meri. A nas premagajo brž, ko jih uživamo preveč. Iz tega pa si ne napravimo točnega računa, da bi spoznali, da so naša vina zdravilna vina, da imajo do neke mere zdrnilno moč, da pa na drugi strani zdravil ne bomo vlivali po vrh v vase in v druge, ko jih silimo k pijanosti. In naše vinogradništvo peša ravno radi tega, ker mi svojega vina ne cenimo dovolj. Kar je slabih vinogradov, ki jih bilo treba opustiti, da ostanejo samo dobra vina, ki jih je pa ceniti kot medicino. Seveda, vi skumujete, in povem takoj, da tudi sam ne bom opustil svojega s'abega vinograda, zato, ker me silijo, da obdržim vinograd, moji sosedi. Oni imajo vina, da ga ponujajo vsakomur, predvsem pa svojim delavcem kar v vrh, tako ne morem ostati brez vina, ker bi se ljudje ogibali moje hiše in delavci bi navzlic manjši plači rajši delali pri sosedu. Tako smo povezani, da radi soseda moramo grešiti tudi sami. Edino težke gospodarske prilike nas bodo prisilile, da bomo lastno vino bolj spoštovali. Svet kritika polagoma, a vztrajno; sedanja vinska kriza ni začetek, marveč je le člen v tej verigi. ... Ker sestavljati brezalkoholne pijače, prišla je prohibicija, to je prepoved razpečavanja alkohol-

nih pijač, v Združenih državah ameriških in na Finskem. Treznostno gibanje se širi, gospodarsko stanje pa ubija slabo produkcijo, dobra vina pa bodo vzdržala in ohranila svojo ceno ne kot pijača za vsakodnevno žejo, marveč kot zdravilno in krepijo sredstvo v posebnih prilikah, v boleznih in starosti. Na nas pa je, da se tega zavedamo, kam gre pot, da ne tožimo današnjega dne za grehe preteklosti in da razumemo razvoj v bodočnost.

A. Debenak:

### Mladina in časopisje.

Že dolgo časa sem opazoval, da se na višji stopnji mladina zelo zanima za časopise. Mnogim so mladinske priloge zelo všeč, radi jih prebirajo in zbirajo, da posamezni letniki drugujejo »Našem Rodu«, »Sadjarju« in »Vrtinarju«, »Čebelarju« in drugim listom, ki vise v razredu in katerih se lahko vsak poslužuje v odmorih ali se izposojuje na dom. Za dnevni časopis pa kar pulijo in se mnogokrat primeri, da pridejo po šoli in ob nedeljah po njega. Vsekakor zanimivo in razveseljivo dejstvo.

Žeja, žeja...

In kako dosledno ga prečitajo, zanima jih z eno besedo: vse. Trenutno jim je n. pr. Kitajsko-japonski problem zelo aktualen in se v razredu, kjer se iz zemljepisja ta snov obravnava, dajo prav lepo po časopisu zagrabiti pereči gospodarski, kulturni in socialni problemi, za katere najdem v mladini veliko razumevanje, ker je v njej svet, ki prihaja in je zato pravilno, da jo usmeri v bodočnost. In aktualnih problemov je več, tudi za bodočnost! (Seveda bi naši časopisi vsebinsko in oblikovno več nudili!)

Zopet pa je nekaj tukaj, kar je izšlo iz njih samih. Kaj vidijo v naših časopisih?

Samo sramoto, same senzacije, razne afere, ki gredo z užitek od ust do ust, pa o ubojstvih in žalostnih primerih političnega življenja itd. itd. S takimi stvarmi se mnogi

kar posladkajo in uživajo do izživiljanja. Včasih kar posebne izdaje s takimi vestmi na prvem mestu, pa še s povečanimi in debelimi črkami.

Sami vzori zla in neplemenitosti in se tako ni čuditi, ako se mladini iz vsega tega izvije povsem kriva predstava o družbi. V tem je vzgojno velika negativnost. Seveda bi pa bilo čisto kaj drugega, ako bi časopisje usmerjalo mladino v plemenitost in ji vsaj pokazalo življenje tako kot je, vsaj nepristransko! Tako bi se ji vzgojno pomagalo, pa ne samo njej, ampak tudi najširšim narodnim plastem. Pa do tega smo še daleč. In to bo moralo biti slej ali prej, ker že osnovnošolska mladina čuti odpor, v sebi pa nosi kali drugačnega gledanja na življenje.

Idealno bi seveda bilo imeti časopis za mladino in pa, da bi vse drugo časopisje bilo umerjeno v tisto, kar je omenjeno. Eno le je: takšni kot so danes, ne ustrezajo. Morali bodo že enkrat izvršiti svojo preobrazbo, da bo njih način pisanja odgovarjal vzgojnemu prizadevanju.

Ze denekaj časa sem si večkrat mislil, kako bi bilo, ako bi n. pr. »Naš Rod« na nek primeren način prevzel to nalogo s tem, da bi imel posebno časopisno rubriko, v kateri bi seznanjal mladino z najrazličnejšimi gospodarskimi, socialnimi in drugimi važnimi dogodki. Ne mislim pri tem, da bi se ji postreglo z raznimi brezpomembnimi informativnimi novicami: kje in kdaj je bila kaka veselica, vaja gasilnega društva, kje so dobili nove zvonove, ustanovili ne vem kaka potrebna društva in tista sijajna in za mizo osnovana poročila iz raznih krajev, po katerih bi človek sklepal, da jim kar cvete kultura in vse drugo...? Ne, to je navlača brez vsakega jedra!

Seznajalo bi se jo s stvarmi, ki imajo res vsebino in važnost, posebno na bodočnost, da bi tako znali polagoma zgodovinski misliti in presojati. In o raznih državljskih stvareh. Saj je tega mnogo!

Mislím, da bi se dalo izvesti. Pa ustreglo bi se vsekakor!